

ljicah. V viniški okolici je kar troje Gradišče: Gradišče na hribu Šlemine, Gradišče pri Sinjem vrhu in Gradišče pri Bosiljevu. Mogoče je bilo gradišče tudi na Kolečaju. Na vseh teh hribih se sledovi bivših gradišč še prav dobro vidijo. Orog njih se vidijo številni kupi kamenja, razoranega in porušenega zidovja brez uporabe apna, nebrojne debele, prav zelo karakteristične črepinje razbitih posod in zelo izvanredno črna humus zemlja. V bližini Gradišča na Šleminah in onega v Bosiljevu so se odkrili grobovi tedanjih prebivalcev iz latenske dobe. Grobišče Gradišča pri Sinjem Vrhju je še nepoznano in neodkrita.

Gradišča so v oni dobi služila dotičnim prebivalcem kot trdnjave, to je dobro zavarovane in ne lahko pristopne kraje, iz katerih so se branili proti sovražnim napadom.

Karakteristika teh treh Gradišč v viniški okolici je ta, da imajo ti trije hribi obliko odrezanega stošca.

Ime Kučer nam znači hrib, na katerem so morale nekda stati kočice ali kuče. Če stopimo na vrh hriba Kučer-a ali Kuč-a, zapazimo na njem humus zemljo in če nekoliko brskamo okoli, najdemo črepinje z isto karakteristiko kot na Gradiščih, le razmetanega zidnega kamenja navadno ne. Iz tega sklepamo, da ni bil to utrjen kraj, ampak da je bilo tu gori navadno selo, služilo tedanjim prebivalcem v mirnem času za bivanje v lesenih kočah. Žal, da niso naši mnogobrojni Kučeri natančno preiskani. Najznamenitejši Kučer je oni pri Podzemlju, v čigar bližini so odkrili gomile iz halstatske dobe. Predmete iz teh gomil vidi lahko vsak v deželni muzeji v Ljubljani. Kučerov je zelo mnogo. Pri Vinici so kar trije. Nad Podkancem, pri Vučakovcih in pri Perudini. Med Razvajami in Sinjem Vrhju je eden pri Adlešičih sta dva in skoro na šolskega okoliša v Beli Krajini, ki ne bi imel kakega Kučera. Zelo bogata je dragatška okolica raznih predzgodovinskih krajev in Podzemeli.

Razen teh zgodovinskih krajev, ki jih je posebno veliko še pri Semiču, Crnomlju in Metliki, so še drugi zgodovinski kraji iz rimske dobe. Komu ni znan Judovski tempel pri Rožancu? To je rimski žrtvenik, vklesan v živo skalo na čast bogu Mitru.

Tudi Straž, Stražnih dolov in Stražnih vrhov imamo mnogo. To so navadno hribi, na katerih so v turških časih gorili kresovi, kot znak bližajočih se turških krdel.

Ker ni moj prvotni namen, da podam tu vse zgodovinsko važne kraje, naj te navedene vrste zadostujejo, da uvidi učitelstvo, da imamo tega gradiva v izobilju. Te podatke sem dal zato bolj natančno, da se zamore učitelstvo lažje orienrirati pri iskanju zgodovinskih krajev.

Tudi v ljudski tradiciji še žive spomini na te kraje. Navedem samo dva primera. Ko sem vprašal nekega Vrhovca, če mu je kaj znanega o njihovem Gradišču, mi je povedal sledeče: »Naši stari so nam pravili, da so tu zgoraj prebivali nekakovi Grki, silni, močni in veliki ljudje. Moj oče mi je pravil, da je Grkinja, ko je prala v Kulpi plenice, stala z eno nogo na Judovski skali na hrvaški strani, z drugo nogo pa na naši strani na Vranji skali.

Pravil mi je tudi, da so Grki stanovali na Kolečaju.

»Nekega dne je vrgel Grk s Kolečaja bat v Butoraj. Butorajčan ga je vrgel nazaj, a le do vnožja Kolečaja. Bat pa je

bil tako težek, da se je zaril 5 sežnjev globoko v zemljo, ko je pal na tla.«

Iz vsega tega je razvidno, da imamo povsod že v ljudstvu samem nek tradicionalni zgodovinski temelj, ki naj ga uporabimo za temelj zgodovinskemu pouku že takoj v začetku.

Pelimo otroke že takoj v začetku zgodovinskega pouka in tudi pozneje na lice mesta, to je na Gradišče, na Kučer, na Stražo ali na kak drug zgodovinski kraj. Na tem kraju jih prestavimo v ono, že davno minulo dobo, da zadobe učenci poim o davnosti. Povejmo jim na lice mesta živo in jasno, o delu, o znanosti, o obleki, o bojevanju, o seğah in navadah, o verstvu in sploh o vsem življenju in njih kulturi, tu v davni dobi živčih narodov. Na ta domači, vsakemu učencu znani kraj pritrđimo zgodovinski pouk v otroški spomin, da bode lažje z zanimanjem sledil, kako so se nadaljni zgodovinski dogodki doigravali in sledili v času vse do sedanjih dni.

Da se vzbudi s takim pohodom v otroški duši silna radovednost in živo zanimanje, o tem sem se prepričal sam, pa vem, da bodo opazili tovariši isto pri svojih učencih.

Narišimo otrokom na šolsko tablo obiskani kraj, ponovimo še enkrat zgodovinski pouk na trden in stalen temelj, ki bo ostal otroku v spominu do starosti.

S tem, da smo vzbudili v učencu radovednost in zanimanje, smo pridobili v učencu tudi delavca, raziskovalca starin.

Reci učencem, naj iščejo na paši ali v gozdu zgodovinskih krajev, pa se uveriš kmalu, kako je marljiva mladina pri tem iskanju. Prinašala bo vsakojakih črepin, kar nič ne de, pripovedovala različna imena krajev in mnogokrat dobi učitelj iz nanosnega blaga tudi kako zрно vredno za zgodovino.

Tako je učitelj dobil mnogobrojno četo marljivih, za zgodovino se zanimajočih delavcev, in kar je glavno, dosegel je zanimanje za zgodovino, ki naj je vsakemu posameznemu državljanu učiteljica za življenje.

Ti zgodovinski kraji naj služijo vsakemu učitelju kot naravna učila pri zgodovini ter naj jih uporablja takrat, kadar podava zgodovino o onih časih, ko so bili ti kraji še obljuideni. N. pr.: V pričetku zgodovine naj se obiščejo Gradišča in Kučeri, ob času rimske zgodovine obišči z učenci rimske razvaline in ko govorijo o turških navalih, pelji otroke na Stražo. Tako si pritrđil vso zgodovino, zlasti če imaš dotične kraje narisane, na stalen temelj domačega, bližnjega, vsakomur znane okoliša.

Konečno podam tu tri nasvete, ki se mi zde uvaževanja vredni:

1. Okrajna učiteljska društva naj vzamejo te moje podatke blagohotno v pretres.

2. Na učiteljskih naj se seznanijo učiteljski vsaj nekoliko z arheologijo.

3. Pokojni tovariš Šetina je poznal zelo dobro zgodovinske kraje okrog Crnomlja in odkril mnogo grobov. Nekaj teh predmetov je v muzeju. Žal, da je odnesel tovariš vse to znanje s seboj v preani grob. Povedal ni o teh krajih nikomur, to je bila njegova tajna, a tudi pisnega izročila ni zapustil. Vsled tega svetujem, da ostane znanje posameznika v tem pogledu naslednikom, sledeče:

Vsaka šola imej inventarčen zgodovinski zanjsek, kamor naj učitelstvo dotične šole vpisuje vse one podatke o zgodovini domačega kraja, ki jih je slišalo, čitalo ali pa samo izsledilo, da imajo na-

sledniki vpogled v zgodovino domačega okoliša.

Upam, da to delo ne bo nikomur v breme, ampak v razvedrilo in v izobražbo vsemu učitelstvu, kot kulturnemu delavcu pa v ponos.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za brežiški in sevnški okraj ima svoje zborovanje v soboto, dne 18. junija t. l. ob pol 11. uri v šoli na Vidnu.

Na dnevnem redu je med drugim predavanje tov. Jamška.

Zborovanje naj se udeležijo vsi člani in članice. — Odbor.

+ Kamniško učiteljsko društvo je zborovalo v četrtek dne 19. maja 1921 ob 10. uri dopoldne v šolskem poslopju v Kamniku. Zelo dobra udeležba — zbranih je bilo 56 članov in članic — priča, da se vsak posameznik zaveda svojih stanovskih dolžnosti. Zborovanja so se udeležili tudi: dvornj svetnik in poverjenik za uk in bogocastje gospod dr. Skaberne, kamniški župan gospod dr. Karba in gospod nadzornik Matko Kante.

Predsednik tov. Tomo Petrovec otvoril zborovanje in pozdravi navzoče z naslednjimi besedami: Cenjeni tovariši in tovarišice, bodite mi srčno pozdravljeni! Današnja obilna udeležba priča zavest skupnega dela. Prav poseben pozdrav velja g. dvornemu svetniku dr. Skabernetu, ki se je odzval mojemu povabilu in posetil naše zborovanje. Specijelno pozdravljam novo izvoljenega župana mesta Kamnik g. dr. Karba, katerega poznamo vsi kot velikega prijatelja učitelstva in g. nadzornika Matko Kanteta, ki je vedno naš prijatelj in svetovalec. Pozdravljam nadalje vse na novo vstopivše člane in jim zagotovem, da jim bidejmo naša srca naproti. Odkar smo zadnjikrat zborovali, je umrla našemu tovarišu Janku Tomanu njegova vzorna in blaga soproga, izrazim mu v imenu vseh svoje najgloblje sožalje. Omenim naj tudi, da smo dobili katastro učiteljskega kamniškega okraja. Zahvaljujem se g. nadzorniku Kantetu, ki ga je sam spisal in ga nam poslal. Izmed nenavzočih članov se je opravičil samo en tovariš, Zeloč, da rodi današnje zborovanje obilen sad, dam besedo g. dvornemu svetniku dr. Skabernetu, da nam poda smernice za prosvetno delo učitelja.

Nato predava g. dvornj svetnik dr. Skaberne zbranemu učitelstvu o prosvetnem delu učitelja v šoli, o delu v tesni zvezi s šolo in o delu izven šole. Čuli smo mnogo lepih besedi, dobrih nasvetov in želeli je le, da najdejo vse te lepe besede in dobri nasveti odmev v srcu vsakega posameznika in da pade seme na rodovitna tla.

Po končanem predavanju g. dvornega svetnika se tovariš predsednik zahvali g. predavatelju, iskreno pritrjevanje in odobravanje kaže, da so besede g. predavatelja segle vsakemu v srce.

Nato se prebere zapisnik zadnjega zborovanja in odobri. Blagajniško poročilo odpride, ker od zadnjega zborovanja ni nikakih izprememb. Tovariš predsednik omeni, da se je pri seji širšega sosveta v Ljubljani sklenilo, da naj vsak član društva naznami svoj odhod iz okraja društvenemu predsedniku ali blagajniku, da ne nastanejo difference. Naslednja točka je referat tovariša Ivana Stenovca o naredbi ministrstva prosvete kraljevine Srbije, Hrvatov in Slovencev z dne 19. I. 1920. Vsešina predavanja je bila: Učitelj vzgojitelj ne zadosti svoji dolžnosti že z golim poukom v šoli, temveč takrat, če združi šolsko delo z marljivim delom izven šole. K temu načinu učiteljevega delovanja je treba 1. lastne volje in sposobnosti, 2. pripomočkov, ki omogočajo, pospešujejo in izpolnjujejo način izvrševanja te ministrske naredbe saj v šoli. Podavatelj je označil način pridobivanja in nabave telovadnega orodja za šolsko telovadbo ter preureditev šolskih dvorišč v letna telovadišča. Glavni vir cele naprave tiči po njegovem mnenju v veselju, ki ga je vzbudil in

vzgojil učitelj otrokom do tega predmeta. To otroško veselje je treba spremeniti v otroško prošnjo do staršev, da šoli za otroško telovadbo podare, česar jih otroci prosijo. S tem se po njegovem mnenju pride najlažje in najceneje do nabave telovadnega orodja za šolsko telovadbo, krajni šolski svet pa se razbremeni vseh tozadevnih stroškov.

Po končanem referatu otvori tovariš predsednik debato z ozirom na predavanje tovariša Stenovca. Ker se nihče ne oglasi k besedi, je smatrali, da zborovalci soglašajo z referatom. Na dalje poudarja tovariš predsednik, da je bil to I. del referata in prosi tovariša Stenovca, da nam na prihodnjem zborovanju, pod II. del ter se mu obenem zahvali za podano zanimivo in lepo predavanje.

Pri slučajnostih se oglasi k besedi tovariš Konjar ter prosi g. nadzornika, naj pri sejah okr. šolskega sveta izposluje, da bi ne bile šolske stavbe v nekaterih krajih v tako slabem stanju in tako zanemarjene.

G. nadzornik omeni, da je odsek za sestavo podrobnega učnega načrta za zemljepis in zgodovino živahno deloval in želi, da bi na prihodnjem učiteljskem zborovanju prišel na dnevni red ta podrobni učni načrt.

Glede naročnine na »Naš list« predlaga tovariš Šmajdek, naj se pošlje UJU poverjeništvu Ljubljana predlog, da izposluje pri upravnistvu »Našega lista« v Beogradu, da pošlje upravništvo šolskim vodstvom na ogled I. številko tega lista in naj priloži obenem tudi položnice. Nadalje predlaga tov. Šmajdek, naj napravi kamniško učiteljsko društvo statistiko, na katere časopise, revije in knjige je učitelstvo naročeno.

Ker ni nobenega predloga več, se zahvali tovariš predsednik zborovalcem in zaključi lepo uspelo zborovanje.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj je zborovalo v nedeljo, dne 22. maja t. l. v Laškem. Zborovanje je bilo otvorjeno krog 10. ure z pesmico društvenega zbora. Tov. predsednik je pozdravil v zbranih besedah vse navzoče, posebno še številne člane bratskega celjskega uč. društva, ki je napravilo na ta dan svoj majniški izlet med nas, ter s tem počastilo in dvignilo pomen zborovanja. Kakor je vesel hvaležen otrok poseta svoje matere in jo sprejema z največjo prisrčnostjo ter udano ljubeznijo, enako smo čutili tudi mi, ko smo videli v svoji sredi družbo, iz katerega smo vzklili. Ponosni smo na to, ker vemo, da je celj. uč. društvo vedno prednjačilo drugim po svojem notranjem in inicitivno vnanjem delu. Enako iskreno dobrodošlico je izrekel tov. predsednik tudi članom celj. odseka društva mešanskih učiteljev, prisotnemu šol. nadzorniku g. Černeju in drugim milim gostom od blizu in daleč. Veselo pozdravljen je bil tudi g. profesor dr. Pivko, ki se je rade volje odzval naši prošnji ter prevzel glavno točko sporeda — »predavanje o zavoženem poglavju naše slovnice« — in to v zadnjem trenutku, ker je tov. E. Adamci odpovedal svoje nadaljevanje predavanja vsled odpotovanja. Ko so se rešila nekatera interna vprašanja društva, je predavatelj g. prof. Pivko v poljudni, umiljivi besedi izčrpljivo dokazal svojo trditve »zavoženega poglavja«. Svoja izvajanja je podkrepil z bogato zbirko primerov in vzgledov, pri čemur so mu tudi odstavki mojega zapisnika služili kot dobrodošel in bogat corpus delicti. Hvala Vam, gospod profesor! Gotovo se bomo poboljšali, — če Vaše predavanje ni bilo zadnje med nami o označenem predmetu. Po obedu smo prisostvovali koncertu ubranih akordov požrtvovalnega in neumorno delavnega laškega orkestra. — Prisrčna hvala Vam za Vaš trud! Vsem dragim tovarišem in tovarišicam pa veselo snidenje v juliju.

+ Majniški zlet, ki so ga priredila učiteljska društva za okraje »Slovenska Bistrica, Konjice in Šmarje-Rogatec«, pred letošnjimi Binkštromi prazniki, ostane v res prijetnem spominu vsem udeležencem.

Nestanovitno vreme začetkom maja nam je sicer obetalo slabo udeležbo — vendar pa je bil

Le spavaj mirno tam med dišečim cvetjem, saj je maj, ko povsod kipi življenje in vre! Ne boš shišala vrvenja in šumenja okoli sebe, a ko se bo poklonila topla in hvaležna misel Tvojim manom, jo boš čutila in podeli naj Ti mir, oni veliki mir vesoljnega etra, ki prinese tudi nam uteho!

Janko Pirč.

Viljem Burmester.

(K njegovem koncertu v »Unionu« 1. junija 1921.)

Skoro pol stoletja se oglašajo njegove gosli po vseh koncertnih dvorinah kontinenta. Ko sem ga slišal pred desetimi leti, sem imel utis, da je prevzel dedščino svojega slavnega učitelja Joachima, katerega sem poznal žal le iz popisov. Njegova igra je sedaj bolj uterjena in Viljem nima več onega ognja v sebi, kakor ga je imel Willy, vendar pa pričča vsaka poteza, da vodi lok polnokrven umetnik, S ponosom sme gledati, ako ne v prihodnost, vsaj v preteklost: »Auch ich war ein Jüngling mit lockigem Haar!«

Mnogo svoje duše je daroval človeštvu in marsikateri goslač bi bil srečen, ako bi imel ono, kar so Burmestru pustila

leta. Danes je sicer navada zavreči vse preteklo in mnogi, ki so celo življenje samo dajali, so morali doživeti, da jih sedanjost bagatelizira in da devlje v nič vse njihovo delovanje. Kakor da bi posekali trto, ko smo se napili njenega soka brez ozira na zeleneče mladike, ki so pognale iz njenega stebila. Tako je zgnil z obzorja brez najmanjše zahvale naš najboljši zborovodja in ustvaritelj slov. umetnega petja, tako so zginitli drugi, za njimi pa pridejo oni, ki tvorijo sedanost. Memento mori! Mislim pa, da bo plug, ki je zoral toliko ledin in ki ni zarjavel v vlažni zemlji, ohranil svoj sijaj tudi takrat, ko pade nanj strupena rosa...

Toda vrnimo se zopet k Burmestru, predaleč sem se že oddaljil od predmeta. Njegova specialiteta je oživljanje klasičnih skladb preteklega dobe, katere opremi z virtuosnimi pasažami in umetnimi potezami loka. Takemu postopanju bi se dalo večkrat oporekati, vendar je s tem mnogo starih draguljev ohranil sedanosti. Za ljubljanski koncert sicer ni zbral najbolj posrečenih, zato pa najbolj efektne, katerim je bilo poznati namen ugajati občinstvu. Očita koncesija publika je bila njegova serenada, ki s svojimi jodlerji absolutno ne spada med program. Paga-

nini pa je itak že obligaten na sličnih koncertih.

Kot glavni točki vzporeda sta blesteli Beethovnova Sonata (Es-dur) in Mendelssohnov Koncert (E-mol). Beethovna je težko pogoditi. Vsak umetnik odkrije nekaj njegovih krasot, a vseh ni menda še nobeden. Občutek imam, da bi se morale izvajati njegove komorne skladbe v salonu, v ožjem krogu poslušalcev. Vsekakor veje iz njih nekaj, kar pravi: »Saj me niste še doumeli.« Burmestрова interpretacija ni prišla popolnoma do veljave, vsaj prvi del ne. Klavir je bil preglasen in je nekatere teme naravnost karikiriral. Mogoče je bilo krivo, da ni bil pianist znan z instrumentom oziroma z akustiko polne dvorane. Pri drugih točkah se je poboljšal in je spremljal bolj diskretno. Vendar bi bila tudi tu mogoča še lepša spremljava. Najbolj posrečen je bil Mendelssohnov koncert, katerega je zaigral umetnik s polno dušo in z ognjem, ki je užgal, tretji del pa z bravuro, ki je morala tudi nemuziku imponirati.

Nekaj ne bo mogel Burmestru nihče zavreči, namreč njegove blesteče tehnike žesne roke. Kantilena, modulacija glasu in menjava loka je dovršena. Zdi se, da

izrazi slehrni milimeter žime, iz katere sprede zvoneč glas, ki se kakor srebrna nit vije po dvorani. Da obvlada pri tem tudi vse druge umetne poteze, mi ni treba posebej poudarjati. Naj opozorim le na njegovo crescendiranje hitrosti skakljajočih arpeggirov (v Allegru Mendelssohnovega koncerta) in na njegov staccato (vseh vrst), ki mu ni tako kmalu para. Druga njegova dobra stran pa je ta, da skuša vedno podajati dela najboljših mojstrov (večinoma nemških, v tem oziru je širen), katerih se navadno drugi virtuozji ne lotijo, ker se rajši prikupujejo masi z vratolomnimi plitvimi skladbami.

Vsled zaslužnega aplavza, mnogobrojnega občinstva, pri manj vrednih skladbah seveda, je moral umetnik dve točki ponoviti in na koncu še nekatere dodatki. Tako se zaključuje koncertna sezija, kateri so prerokovali klaverno konec, s samimi prvovrstnimi večeri, med katere smemo mirno prištevati tudi Burmestrov koncert.

Ado Gg.

* Dodatek nisem slišal. Nek gospod pa mi je povedal, da je igral med drugim tudi Schumannovo »Träumerei«. To bo menda že tretji koncert s to točko za nameček in vendar je še toliko sladkih bonbončkov na razpolago za slične prilike.

sestanek bratskih društev nad vse razveseljav. Prihajali so ljudski pionirji in stanovske tovarišice od Smarske doline, strme Donačke, planinskega Boča, zelene Dravine in temnega Potorja v prijazni trg Poljčane ob juž. železnici. V prostorni učilnici stare šole nas je bilo zbranih nad 120 članov učit. stanu. Zborovanje otvoril vrli predsednik domačega društva tov. Franjo Karbaš. V pozdravnem govoru se spominja dni, ko je že v trgu in njega okolici med narodom cvetelo nemškutarstvo, kojemu je pa v splošnem gotovo odklenkalo za večno. Bodimo torej narodni in zavedni — a v tem duhu vzgajamo tudi nam izrečeno mladino! Le v bratski skupnosti in delu je naš spas in bodočnost — v tem smislu, želili in nadi nas domovina pozdravlja. Nihče izmed učiteljskih vrst naj ne bode neveljan in nedelaven v naši skupni organizaciji. Radi mačnostih nekaterih tovarišev in tovarišice imamo škodo vsi — toraj: vsi na plan!

Zivahno ploskanje vnetemu predsedniku je pričalo, da je seme njegovih besed padlo na rodovitna tla, Bog ga živi!

Prisrčno pozdravljajo upokojeno tov. Negovečičevo. Častita tov. Zofki Debelakovi in tov. Lesniku na prestatih izpitih. Skladno pritise v imenu blaginje na naše denarce ter prodaja delno izplačilo društvenine — seveda po možnosti — kar se je tudi zgodilo. Posebnih dopisov ravno ni — glede predpisanih in na novo uvedenih »Matičnih listov« in volitev v »višji šol. svet« nam je iz »Uradnega lista« itak znano. Pohvaliti se mora izborna disciplina organiziranih članov, katere cilj in uspeh nam je bil takorekoč zagotovljen. Bog živi volice in srečno izvoljene — kajti »veliko« je bilo poklicanih, a malo izvoljenih. Toda ti so »naši« in upam, da so vsi na svojem mestu ter smo se jim zaupali brez skrbi. V Beogradu se kuje »zakon o narodnih šolah« ter so odšli naši šolski zastopniki že tja.

Predavanje tovarišice Marice Lavračeve: »obrambo delo med narodom« v smislu kola jugoslovanskih sester je bilo vzeto z odobravanjem na znanje. Govornica nam je slikala vrednost in vzvisenost tega ženskopoljubnega dela, ki naj ga opravljajo v posameznih občinskih bodisi v mestu, a tem bolj še na deželni ravni naše slovenske učiteljice. Ustanove se naj takoj podružnice, v katere naj pred vsem vpeljejo naše kmetske sioje — žene in dekleta. Razna predavanja, cvetlični dnevi, učni tečaj, in razstave naj pokažejo tem učečim zastopnicam ženskega spola, kaj naj aviga narod na vzvišene cilje in pripelje Jugoslovane na višek narodne izobrazbe. Sestre v kolc — oko imej uprto v nebo in zvezde, a krepko noga stoji na zemlji! s tem klicem je končala in povabila »sestre« k plodnosnemu delovanju. Tovariš predsednik se ji zahvali in bodri tovarišice k tej novi struji učiteljskega dela.

Temu je sledilo predavanje tov. Planerja o »zemljepisju in zgodovini«. V mislih smo potovali preko zgodov. znamenitega Ptujkega polja ter si ogledali njega vsestranske redkosti in posebnosti. Posetili smo Maribor in Slovenske gorice, kjer smo se v gostoljubni zidnici pridnega vinogradnika »pri čaši rujnega vinca« — ljubomerničana okrepčali za daljno pot po Sloveniji. Tudi tužnemu Korotanu in neodrešenemu ozemlju — solčni Goriški itd. smo pregledali lepote in le neradi smo se poslovili od krajev, ki jih obdelava brato slovenske roke. Upajmo, da tudi tem našim bratom zasije svobodno sonce.

Podavatelj nam je pokazal, kako se tudi zemljepisni pouk zvezo z zgodovinskimi poučujo zanimivo in uspešno. Vsaka šola pa si mora svedeti z ozirom na lokalne razmere in potrebe urediti in prirediti učno snov po svoje — a v splošnem se te snovi itak sledijo. Referentu se tov. predsednik zahvali.

Med slučajnostmi in nasveti mi je zaznamovati te-le:

Tov. Bratuša poziva zbrano učiteljstvo na ustanavljanje čebelarških podružnic.

Tov. Karbaš nas je povabil na ruski koncert, ki se je vršil tiste dni v begunskem taborišču Strnišče.

Tov. Burdian vpraša glede »Našega lista«, ki bo delal konkurenco slovenskim mladinskim listom.

Tovariš Stritar omeni preveliko draginjo knjig — bodočih čitank ter predlaga v tem oziru, da naj država ukrene potrebne korake, da se cene istih res znatno znižajo.

Burdianov in Stritarjev predlog se predloži g. poverjeniku in prosí za tozadevna pojasnila.

Tovariš Šumer bodri zbrano učiteljstvo k pridnemu podpisovanju brezobresnega posojila v prid Učit. konvikta. Po vzgledu že nabrane vsote — naj sledi tudi ostalo učiteljstvo tej človekoljubni napravi ter se ravna po geslu: »zrno do zrna pogača, kamen do kamena pa učit. doma«.

S tem je bilo dopoldnosa zborovanje končano ter smo si šli po duševnem delu krepiti tudi telo. Radi večjega števila udeležencev smo kosili v par večjih gostilnah, ki so sedaj precej narodne, dočim prej baje prava nemčurska gnezda. Po kratki medsebojni prijateljski zabavi smo odšli v Peko. V lepi šoli, ki so jo zgradili z nemškim denarjem ter so se tamkaj »pokli in včlali« večina slovenski otroci za bodoče germanske sioje, smo se zbrali k glavni točki skupnega zborovanja.

Tu nas je posetil g. poverjenik iz Ljubljane dr. Škaberne in nam v res zanimivem govoru pojasnil: Učit. delo v šoli — v zvezi s šolo — in izven šole. Narod je večin in za njega prebujajo in procvitajo v bodočnosti mora skrbeti ravno naš — to je učiteljski stan. Velika je torej naša naloga v bližnji bodočnosti, da smo pa

temu kos, skrbimo tudi za lastno višjo izobrazbo. Odpravimo vse kar žali in slabi ugled našega stanu, da nas bo narod gledal kot prave narodne vodnike. Vsa njegova izvajanja so bila sprejeta z glasnim odobravanjem. Tov. predsednik se mu prisrčno zahvali in izjavi, da bode učiteljstvo stalo vedno in povsod na braniku za srečno in blago bodočnost majke Jugoslavije.

Glede »Našega lista« in »Čitank« naj se tozadevni predlogi in zahteve vpošljejo okrajnemu šol. svetu. Višji šol. svet se bo na splošne opombe in zahtevanja glede zadnjih dveh točk gotovo oziral.

S tem je bil dnevni red izčrpan in zmetniki smo se vračali z željo, da se naj takoj skupno zborovanje priredi tudi v kakem drugem okraju. Do ta čas pa vsi čili in zdravi!

Franjo Pogačnik.

Iz Jugoslavije.

— Uživanje državne preskrbnine (pokojnine, vdovnine, vzgojevalnine, odnošno sirotnine) v inozemstvu dovoljuje v zmislu navedbe bivšega finančnega ministrstva z dne 8. oktobra 1910 (državni zakonik 187) resortno ministrstvo spo razumno z ministrstvom financ in ministrstvom za zunanje zadeve. Prošnje za uživanje preskrbnine v inozemstvu je kolekovati z 28 K ter vlagati pri onem nakaziočem oblastvu, ki je odmerilo in nakazalo preskrbnino (učitelji in svoji učiteljev pri višjem šolskem svetu). ne pa pri delegaciji ministrstva financ, ki le izplačuje preskrbnine. Pripominja se, da se iz valutnih razlogov izdaje to dovoljenje le v posebnih oziroma vrednih primerih. Vsled tega opozarjamo posameznike, naj si izposlušajo potrebno dovoljenje pred othodom v inozemstvo, da ne pridejo v tužini v denarne stiske.

— Iz mestnega šolskega sveta ljubljanskega. V redni seji, ki jo je imel mestni šolski svet v petek, dne 27. maja 1921, smo prejeli sledeče obvestilo. Predsednik prioglasí sklepčnost in otvori sejo. Zapisnikar oglasí bistvene kurencije izza zadnje dobe in pove, kako da so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 22. aprila 1921 odobri se brez ugovora. Nadučitelj-begunec Josip Brezigar se prideli V. mestni deški ljudski šoli. Začasni katehet na barjanski šoli je postal trnovski kaplan Anton Hostnik. Marija Zupančič-Uršičeva, bivša učiteljica v St. Vidu nad Vipavo, prideli se v začasno službovanje III. mestni deški ljudski šoli, namestnik stalnega suplenta, Matija Trobej, pa I. mestni deški meščanski šoli.

Več prošni za dalje dopuste je višjemu šolskem svetu po nasvetu mestnega fizikata priporočilno predložiti v ugodno rešitev. Za suplento na mestni pomožni šoli se sprejme izprašana strokovna učiteljica Angela Vodčeva. Za razpisana, na novo kreirana učna mesta učiteljev srbohrvaščine predloži se višjemu šolskemu svetu terno-predlog. Mesta učiteljev srbohrvaščine naj se vnovič razpišejo, ker se ni prijavilo zadostno število formalno usposobljenih prosilk in ker so bile prošnje nedostatne. Na znanje se vzmemo poročila o nadzorovanju: šišenske dekliske ljudske šole. II. mestne dekliske meščanske šole, notranje zasebne dekliske meščanske trirazrednice v uršulinskem samostanu, vnanje zasebne dekliske petrazredne ljudske šole in trirazredne meščanske šole z nastavnim razredom v uršulinskem samostanu, zasebne deške petrazredne ljudske šole v Marjanišču in I. mestne deške ljudske šestrazrednice — vse za šolsko leto 1920/21 in vse z dostavkom, da jih je predložiti višjemu šolskemu svetu v odobrenje. Na znanje se vzame poročilo o usposobljenosti izpitih ljubljanskega učiteljstva v letošnjem pomladnem roku. Usposobljenostne izpite so napravili: a) za meščanske šole: Angela Krakarijeva iz II. skupine, Ivan Kunc iz II. skupine, Janko Lenarčič iz II. skupine (z odliko), Pavel Medič iz III. skupine (z odliko), Marija Novakova iz III. skupine, Rudolf Pečjak iz I. skupine, Helena Potočnikova iz I. skupine, Antonija Štamparjeva iz III. skupine in Mara Vidičeva iz I. skupine. b) za obče ljudske šole: Antonija Bahovčeva, Terezija Kunčeva, Pavlina Perkova, Vera Petričeva, Rudolfina Rasteigerjeva in Ivica Rudnikova (z odliko). c) Špecialni (dodatni) izpit iz slovenščine je napravila strokovna učiteljica Stefanija Grudnova. Končno se sklepa glede pridelitve izprašanih nadzorovateljic dnevnih zavetišč osnovnim šolam in je v tem pogledu višjemu šolskemu svetu na njegovo zahtevo poročati.

— Obrtno in trgovsko šolstvo. Obrtno in trgovsko šole, ki so bile doslej podrejene poverjenstvu za uk in bogočastje, je s 1. junijem prevzel v svoje področje

oddelek ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani.

— Šolski odbori za stalne čipkarske tečaje. »Poverjenstvo za uk in bogočastje« je izdalo dne 10. pret. meseca naredbo, s katero se po zgledu šolskih odborov obrtnih in nadaljevalnih šol ustanavljajo posebni šolski odbori za stalne čipkarske tečaje po deželi. Načelnik odbora je vsakokratni župan občine; dva člana imenuje obrtna naučna uprava. Voditeljica čipkarskega tečaja ima v odboru posvetovalen glas. Več o tem prinaša »Uradni list« štev. 56.

— Okrajna učiteljska konferenca za ljubljansko okolico bo v zmislu sklepa stalnega odbora in izjave učiteljstva v četrtek, dne 7. julija 1921 ob 9. uri dopoldne v dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani. Točke konference so: 1. Poročilo okrajnega šolskega nadzornika. 2. »Vprašanje o ljudski šoli.« — Referat izdelajo vse šole v domačih konferencah in ga pošljejo do 15. junija 1921 okrajnemu šolskemu nadzorniku. Poročevalca določi okrajni šolski nadzornik. 3. Higijena govora. Poroča ravnatelj gluho-nemnice g. Fran Grm. 4. Kdaj in komu je izdati odhodnico in odpustnico. Poroča Anton Levstek, nadučitelj pri Sv. Petru. 5. Določitev šolskih knjig. 6. Poročilo knjižnega odbora in njega volitev. 7. Volitev stalnega odbora. 8. Samostojni predlogi, ki jih je vlagati na okrajni šolski svet 8 dni pred konferenco. — Po zaključku konference bo volitev dveh zastopnikov in dveh namestnikov učiteljstva v okrajni šolski svet. — Udeležba je prostovoljna; potni stroški se letos ne povrnejo.

— Posetnikom ljubljanskega državnega muzeja. Šolska vodstva, ki nameravajo s svojo mladino posetiti ljubljanski državni muzej, opozarjamo, da javijo dan obiska s številom otrok ravnateljstvu državnega muzeja vsaj 2 dni, z dežele pa 3 dni prej, da se s tem prepreči prevelik naval naenkrat in da se posamezne šole razvrste. Obenem se svetuje, da si mladina ogleda posameznosti najmanj v dveh skupinah, ker vse, kar nam muzej nudi, je za otroke preveč, da bi se pregledalo v enem dopoldnevu. Otroci postanejo kaj radi raztreseni in niso več pri stvari, kar je gotovo njim v škodo. Ravnateljstvo se ob vsaki priliki potrdi, da razkaže in razjasni otrokom vse znamenitosti iz prirodopisja, zgodovine, industrije itd. tako da imajo pazljivi otroci v resnici mnogo dobčka od obiska.

— Majniški izlet šišenske deške ljudskošolske mladine na Vrhniko. V soboto, 4. t. m. ob zgodnji jutranji uri je odšlo 278 učencev šišenske deške ljudske šole na majniški izlet na Vrhniko pod vodstvom g. nadučitelja Furlana in učiteljstva. Iz Borovnice je odšla mladina razdeljena v čete peš na Vrhniko. Med potjo sta jo kratkocasilas boben in trobentač. Čvrsto je stopala mladež tja k demarkacijski črti, prepevajoč jugoslovanske pesni. Vse polno je lepih momentov iz tega izleta in težko je v kratkem sestavku to opisati. Omeniti se mora, da mladina šiške je dokazala umevanje do discipline in da so pravi Jugoslovani. Čast zavednim staršem in vztrajnosti učiteljstva. Ko si je pregledala mladina vrhniško okolico, je s prepevanjem »Jugoslovanska mati nemoj tugovati« vkorakala v trg. Resno so stopali malčki, ker trobentač je pred trgov zabobil »Pozor«. Po kosilu se je mladina zbrala in proizvajala proste vaje, zložene po češki narodni »Naša prava« ob petju mladine. Po telovadbi se je mladina zbrala na krasen vrt gostilniških prostorov pod senco kostanjevih dreves. V vznešenih besedah je šolski voditelj g. Furlan nagovoril mladino, jih opozoril na krivično demarkacijsko črto, zaslužene brate in hlabre naše Srbe, ki so zemljelačnega Italijana vendar ustavili na krivičnem pohodu na naše ozemlje. Oko marsikaterega Vrhnicičana je postalo solzno, ko je ta nadebudna mladina iz celega grla navdušeno odpela »Bože pravde«, »Lepa naša domovina« in »Naprej«. Učenci so deklamirali »Soči«, »Pesem iredentistov«, »Istri« in »Bogdanček o Jugoslaviji«. Momenti telovadbe, nagovora g. voditelja in deklamacije ostanejo Vrhnicičanom in šišenski mladini nepozabni. Tovariša učiteljskega zbora sta se zahvalila g. voditelju za lepo inscenirani izlet, ter se zahvalila v imenu mladine za vse lepo in dobro. Ne smemo pozabiti govor g. učitelja srbohrvaščine Jedrlniča, kateri je deco opomnil na kraljeviča Marka in njegov duh, ki je pripomogel do jugoslovanske svobode in kateri duh mora vso našo jugoslovansko mladino dovesti do cele, prave in naše svobode, ki nam po vseh zakonih gre. Brez posebnega komentarija: Vrhnicičani pravijo, da kaj takega od šolske mladine niso še videli. Uspeh izleta je bil dovršen in marsikateri pesimist »naših avtonomi-

stičnih kreposti« in »jugoslovanskih desolacij« naj vpraša dušo naše mladine, ki mu bode dala odgovor: »Živel duh kraljeviča Marka!« »Živela Jugoslavija!« Kdor tega ne pojmi in ne zna, naj se uč in znal bo.

Fr. B.

— Sestanek učiteljstva radovljanskega okraja v zadevi volitve učiteljskih zastopnikov v okrajni šolski svet se vrši 3. julija ob 6. uri zvečer na Jesenicah.

— Naznanilo. Za šolsko leto 1921/22. bodo po naših osnovnih šolah uvedene naslednje knjige: Za 1. šolsko leto: **Wider: »Moje prvo berilo.«** Za 2. šolsko leto: **E. Gangl: »Drugo berilo.«** ki se nahaja v tisku. Za 3. šolsko leto: **L. Černež: »Tretje berilo.«** ki je v delu. Za višje razrede pa ni pripravljenih še novih učnih knjig; treba se bo poslužiti tudi še to šolsko leto »Šolskega lista«. Od tega so na razpolago še A. Rape: Šolski list II. stopnja 3. številka in P. Flerš: Šolski list III. stopnja 2. številka. Ti dve knjigi sta prav dobri nadomestili šolskih beril. Za prihodnje leto bodo merodajni faktorji poskrbeli za izdajo še nadaljnjih šolskih beril. Za pouk srbohrvaščine je v tisku »Srbska čitanka«, ki bo ob začetku prihodnjega šolskega leta šolskim vodstvom na razpolago. Vse tu navedene knjige je založila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Tam se dobi tudi »Matični list« in »Izkaz o šolskem napredku«. To sta dve novi tiskovini, ki se uvedeta v uradno uporabo s prihodnjim šolskim letom za one učence(ke), ki bodo prvič vstopili v šolo. Za te o d p a d e katalog in šolsko naznanilo.

— Obrtno nadaljevalna šola v Šoštajnu je priredila v nedeljo, dne 29. maja razstavo vajenških izdelkov. Mnogoštevilni posetniki so se zelo pohvalno izrekli orazstavi, ki je pričala o deluvalencev in trudu učiteljstva.

— Ob periferiji kranjskega in kamniškega okraja — v Cerkljah — je 16. junija ob 15. uri sestanek Podgorskega okrožja. V praktičnem nastopu z otroci 6. razreda želi predavatelj tov. Josip Lapajne s temo »o skrivnostih rastlinskega življenja« dokazati svoje trditve, da je nujno potrebno dvigniti vedo o kmetijski kemiji v osnovni šoli. Gostov naj nikakršno vreme ne plaši! Podgorci.

— Iz Murske Sobote. Šolska mladina je priredila dne 24. maja — v proslavo praznika sv. Cirila in Metoda — v prostorih g. Dittricha čarobno pravilčno igro »Prstan«, katera je številnemu občinstvu tako dopadla, da bo vsem prijateljem mladine jako ustrezno, če se igra ponovi. — Dvorana je bila napolnjena do zadnjega kotička — znamenje, da so se otroške prireditve našim Prekmurcem zelo prikupile. Uspeh veselice je bil nad vse zadovoljiv. Pribiti moram, da so bile prav vse vloge neprepeljkane igre rešene v dopadajenje vseh poslušalcev. V govoru, kakor pri petju so otroci besede čisto izgovarjali. Posebno skratje so vzbujali veliko pozornost s svojim prisrčnim nastopom; omenim posebej le škrate »Rika« (učenec IV. razreda) kateri je nastopal kakor »velike«. — V drugem dejanju so nas mali palčki naravnost elektrizirali: njih ples s petjem, njihova rudeča obleka v sredini idiličnega gozda — to nas je očaralo — gledali in poslušali smo kot zamaknjeni. Tovarišica Stanetič - Prelogova in tovariš Čuček sta v tem pouku zares učitelja - mojstra. Koliko truda sta imela, predno sta naučila šestletno deco v taktu plesati in peti obenem sicer srčkane, a ne prelahke pesmice. Za svoj obilen trud imata tudi obilno plačilo: zavest, da sta storila za naše prekmurske brate mnogo... In tov. Čučeka, tega neutrudnega ratarja ledine v obmeinih krajih, nam hočejo »Nekaterniki« za vsako ceno odtirati! Dvomim, se jim li ta nakana posreči! Pevske točke je na prošnjo omenjenih tovarišev na novo uglašil in pri nastopu na harmoniju spremljal g. Avgust Kos. K njegovemu delu se še povrnemo, ker zasluži, da se ga na razpolago tudi drugim šolam širom naše domovine. Za sedaj bodi temu odkritemu prijatelju našega stanu in mladine izrečena naša najlepša zahvala na sodelovanju pri šolski prireditvi. Zahvala gre tudi vojaškemu tamburaškemu zboru iz Veržaja, kateri je pred začetkom, kakor tudi v pavzi zabaval občinstvo z izvajanjem lepih komadov. — Prva brazda na polju zagrizenega mažarstva je z uspehom vrezana, neustrašeno naprej! — M-i-k-i.

— Zahvala. V imenu učencev-izletnikov trboveljske šole izreka podpisano vodstvo najiskrenejšo zahvalo gospe prof. M. Wessnerjevi v Ljubljani, ki je veliko pripomogla, da se je poučni izlet v Ljubljani tako dobro izvršil. Ob tej priliki izrekamo tudi najlepšo zahvalo p. n. članom slov. marionetnega gledališča v Ljubljani, kateri so priredili iz ljubezni do mladine brezplačno predstavo, nadalje